

Slovanske pravljice.

Priobčuje *Nik. Vrhov.*

2. Krojaček — kralj.

(Češka.)

red davnimi leti je živel krojaček Gladež. Ali vam je bila to zyita glava! Niti lisice, ki hodijo k sosedovim po kure in po piščeta, bi se ne bile mogle kosati z njim. Tako je bil prekanjen. Majhen je bil. Količkaj odrasel človek bi bil lahko stopil črezenj.

Gladež je bil star samec. Sam si je kuhal in sam je tudi jedel. Za ženo ni maral. »Kar bi imela žena snesti, snem sam, pa sem dvakrat močnejši«, je modroval krojaček Gladež.

Krojaštvo mu je jelo presedati. Kakor dandanašnji, tako je bilo že takrat, da so nosili starim krojačem samo krpate obleke. Gladež je večkrat premišljal, kako bi si kaj opomogel. Pa mu ni šlo in ni šlo. Naposled so mu bili šivanka, nit in naprstek vendar še vedno najboljši prijatelji.

Ne smem pozabiti: izbja, kjer je Gladež spal, kuhal in delal, je imela to napako, da so si jo muhe iz vse vasi izvolile za zbirališče. To so ti brnele po hiši, da je krojačku kar šumelo po ušesih. Precej muhalnikov je že polomil, pa nič ni pomagalo. Muh se ni iznebil.

Nekega dne šiva obleko, za katero se je že jako mudilo. Kar mu zabrenči nov roj muh okolo glave. Drugi še večji sede na sukno, ki je bilo razgrnjeno na mizi. Gladež ne premišlja dosti. Kakor bi ga bil zbedel s šilom, plane z nizkega stolička ter mahne s širokim rokavom po muhah. Vse črno jih je obležalo na mizi. Blizu toliko pa jih je s precej pohabljenimi krili odletelo na dvorišče.

»Zdrobljene mrcine, zdaj me več ne boste dražile«, si je mislil Gladež, »sešteti vas moram«.

Dolgo je štel. »Dvesto — — tristo. Toliko je utegnilo biti tudi tistih, ki so mi ušle«, je dejal natihoma. Zdjenci se mu zablisnejo oči, in ponosen smeh se mu pokaže na obrazu. Od sebe trešči naprstek, ki se mu je bleščal na sredincu desne roke, ter ubije z njim steklo v oknu. »Na en mah tristo ubil«, vzklikne radostno krojaček Gladež. Vzdigne se ter, kakor bi mu za hrbtno gorelo, teče iz vasi v mesto.

Tamkaj se je izprehajal po trgu. Ljudje, ki so ga srečevali, so obstajali, zijali vanj in strmeli. Kaj so neki čudnega opazili na Gladežu? Na kapici njegovi je tičal listek in na njem besede: »Na en mah tristo ubil«.

Krojačku ni prišlo na misel, da bi se bil vrnil k svojemu rokodelstvu. »Kaj mi hočeta šivanka in naprstek — sreče si pojdem iskat«, je sklenil Gladež ter odšel po svetu.

Ko je odhajal iz mesta, zaropoče boben na trgu. Mestni birič naznanja na ves glas: »V sosednji deželi se je vgnездil velik zmaj. Kralj išče junaka, ki bi rešil njegovo deželo grozne pošasti. Zato mu obeta lepo plačilo. S kra-

ljem bo skupno kraljeval v sijajnem gradu, po smrti vladarjevi pa bo sam kralj.« Birič je umolknil. Boben je znova zaropotal, in paglavci iz vsega mesta so se valili za biričem, ki je odhajal na drugi konec mesta oznanjat meščanom strašno novico.

»Kar na zmaja pojdem«, sklene Gladež, ko je slišal biričevo oznanilo. »Saj je tudi David zmoget velikana. Če s silo nič ne opravim, mi bo pa pomogla moja zvita glava.«

Daleč iz mesta je že prišel krojaček. Solnce je pripekalo in žgalo kakor ogenj. »Nič se mi ne mudi. Kadar pridem, pa pridem. Lahko malo posedim«, si misli Gladež ter se zlekne pod košato lipo v mehko travo. Malo da se ni skrnil v nji, tako je bila visoka.

Počivaje premišlja, kako bi prišel h kralju in izvršil svoj naklep. Skrbi ga, kako bi se lotil zmaja.

Ko še premišlja, pridrči po cesti mimo njega kočija. Gladež dvigne glavo, da bi videl, kdo se pelje. »Oj, to bo imenitna gospoda, morda celo kralj sam«, ugiba krojaček.

Zdajci se ustavi voz. »Idi in poglej, kakšen človek je tam-le. Kaj se mu neki blesti na kapici?« veli svojemu služabniku gospod, ki se je pripeljal v kočiji. Služabnik hipoma skoči z voza; toda do Gladeža ni prišel. Nagloma se obrne ter ves prestrašen priteče nazaj h kočiji.

»Milostljivi kralj, ta človek, ki leži tamkaj v travi, jih je na en mah tristo ubil«, oznanja služabnik v eni sapi svojemu gospodu.

»No, to je nekaj za nas, prav takega moža iščem. Idi in ga povprašaj, ali bi mi ne hotel služiti«, reče kralj.

Ta ukaz ni bil všeč služabniku; toda kralj je velel, in služabnik je moral slušati.

Počasi je stopal proti lipi. Po prstih je lezel, da bi ne zbudil tega ubijalca.

Gladež se je potajil. Delal se je kakor bi spal. Hropel je, kar so mu le pljuča dala.

Kraljev služabnik se je pritihotapil do lipe, kjer je počival Gladež. Tamkaj obstane ter vzklikne kolikor moči prijazno, toda s tresočim glasom: »Prijatelj!« Gladež se ne gane. »Prijatelj!« vzklikne zopet prav tako boječe. Krojaček dvigne glavo, si mane oči, pritisne kapico niže na čelo ter osorno zareži na služabnika: »Kaj hočeš? Gorje ti, če si me zastonj zbudil.«

»Njegova milost kralj ti ukazuje, da stopiš k njemu v službo«, mu odgovori služabnik, toda nerada mu je šla beseda iz ust. Od strahu kar ni mogel dalje.

»Kje je tvoj kralj?« ga vpraša Gladež.

Služabnik pokaže s prstom na kočijo, ki je še vedno stala sredi ceste.

Krojaček vstane ter moško koraka h kralju, a služabnika niti ne pogleda. Kralj mu še enkrat pove, kar je bil služabnik naznanil Gladežu. Krojaček se jako resno drži ter sede poleg kralja v kočijo.

Sedaj mu začne kralj pripovedovati, da se je vgnezdil v njegovi deželi zmaj, ki je požrl že skoraj vso živino njegovim podložnikom. Sedaj mu bodo morali že dajati ljudi. »Kdor reši mojo deželo te pošasti«, je pristavil kralj,

»ta vladaj z menoj vred, po smrti pa mi bodi naslednik. Tako sem dal razglasiti po vseh deželah.«

»Slišal sem o tem, kralj! Drago mi je sicer življenje, ali radi tebe in tvojega ljudstva poskusim«, izpregovori Gladež resnobno, hkrati pa se nasmejne skrivaj, ne da bi ga videl kralj.

Dospela sta v grad. Vse je bilo žalostno v njem kakor o pogrebu. S povešenimi glavami so hodili dvorniki, ljudje pa so molili po cerkvah, da bi jim Bog poslal rešnika. Pojutrišnjem bodo že srečkali, kdo pojde prvi v zmajev brlog.

Med tem je prišel v kraljev grad velikan iz dalnje zamorske pokrajine. Meril je par sežnjev. Tako je bil močan, da je zlahka ruval hraste v gozdu, lomil skale in se igral z njimi kakor z žogo.

Ko zagleda krojačka, ki ga je pripeljal kralj s seboj, se zasmeje in reče: »Takšen pritlikavec naj bi na en mah pobil tristo ljudi? Bomo videli. Nikar naj ne bom sin vladarja in krajja iz kraljevstva velikanov, če ta šivankar usmrti zmaja.«

»Poskusiva torej, gospod velikan, kdo je močnejši in gibčnejši. Sodi naj o tem milostljivi kralj in vsi njegovi dvorniki«, veli Gladež ter se poredno zasmeje.

Na kraljevem vrtu je stala višnja. Visoka je bila, da ji ni nobena lestva segla do vrha.

»Kdo izmed naju preskoči vrh te višnje?« pravi krojaček. Velikan pomaje z glavo, se urno zažene proti višnji in, kakor bi trenil, je že gori v zraku. Toda med veje se mu zapleto noge, tako da pade vznak na zemljo ter potegne s seboj drevesni vrh.

Gladež se prime za vrhnje veje. Ko se je velikan izmotal iz njih, šine višnja zopet kvišku, in krojaček se bliskoma zvali na drugo stran. Naglo se pobere in se zagrohoče prevarjenemu velikanu.

»Poskusiva se, kdo je močnejši«, reče velikan srdito. »Kdo izmed naju zažene to-le kroglo višje?« Velikan pobere železno kroglo, ki je bila tolika, da sta jo dva komaj vzdignila, ter jo zaluči kvišku. Precej časa je minilo, preden je padla na tla in se zarila v zemljo.

Krojaček se pripogne, da bi dvignil kroglo, pa jo je komaj objel. »Krištof, Krištof!« zakriči nenadoma Gladež in gleda proti oblakom.

»Zakaj kričiš? Na delo, na delo, da vidim, če kaj znaš«, se jezi velikan, ki je že težko čakal.

»I, tam gori imam brata kovača, pa bi ga rad vprašal, ne potrebuje li kaj železa. Zalučil bi mu to kroglo kvišku, da bi jo razkoval na nakovalu«, odgovori Gladeš.

»Nikar, nikar . . .« zavpije velikan, ki se mu je škoda zdelo krogle, s katero si je tolikrat kratil dolgčas in uril svoje moči.

Kraljevi dvorniki se čudijo krojačku. Celo kralj ga pohvali. Samo velikan je škripal z zobmi, ker ga je prekanil ta pritlikavec.

»Pojdiva k zmajevemu brlogu. Tam se odloči, kdo je junak«, meni velikan ves zelen od jeze.

Šla sta in z njima vsi kraljevi dvorniki. Prišli so prav blizu zmajevega brloga. Vanj sta vodili dve jami. Skozi eno je prihajal zmaj po hrano, skozi drugo se je vselej vračal.

»Slušaj me!« opomni velikan krojačka. »Olajšajva si delo. Ti zlezi tu doli in izpodí zmaja iz brloga, jaz ga pa tu gori ubijem. Plačo si razdeliva.«

»Dobro, dobro!« odgovori moško Gladež in brzo izgine v jami, skozi katero se je zmaj vselej nasičen vračal.

Bilo je blizu enajste ure. Tedaj je navadno prihajal zmaj iz brloga. Okoličani so morali zanj pripraviti jed: ovce, konje, krave, vsak dan kaj drugega. Gorje jim, ko bi mu ne bili pripravili ničesar. V vas bi bil prilomastil zmaj in davil ljudi kar od kraja.

Zemlja se je stresla, in vsem je zabučalo po ušesih, ko je zarjovel zmaj v brlogu. Zdajci se prikaže iz jame zmajeva glava. Oči se mu svetijo kakor žerjavica, jezik, moleč mu iz žrela, je rdeč kakor bi bil namočen v krvi. Velikan, ki je pri vhodu stal na straži, zamahne s težko železno palico, in zdajci je po tleh vse črno zmajeve krvi, pomešane s strupom.

»Stoj!« se oglasi zadaj na vse grlo Gladež. »Jaz sem zmagal, saj sem držal zmaja že za nogo. Živega sem hotel pripeljati kralju.«

»Prepozno je. Prej bi bil moral to povedati«, ga zavrne velikan nevoljen.

»Plače si ne bova delila«, pravi Gladež, ko prileze iz brloga. »Kdor ima kaj razuma, mora izpoznati, da gre vsa plača meni. Gotovo mi jo prizna kralj.«

Čemerno odide velikan v dalnje zamorske pokrajine. Ne vem, je li spoznal Gladeževo zvijačo, to pa vem, da je podedoval doma po očetu kraljevstvo. Zapisregel se je, de se maščuje nad prekanjenim krojačkom. Če je pri-sego res izpolnil, tega mi nihče ni povedal.

Kralj je jako čislal Gladeža. Ko je umrl, mu je zapustil kraljevstvo. Pohvaliti je treba Gladeža, da tudi v svoji sreči ni pozabil vasi, kjer je prvokrat ugledal božje solnčece. Nekoč je šel obiskat svoj rojstveni kraj. Njegovi rojaki so ga sprejeli po kraljevo. Ko se je peljal v domačo vas, so zvonili z vsemi zvonovi. Župnik in učitelj, župan in svetovalci so mu šli z vaščani vred naproti. Slovesno so ga pozdravili. Prijazno se je pogovarjal z njimi ter jim tudi povedal, kako je postal kralj. Njegova kočja je še stala. Podaril jo je tistim ljudem, ki so se bili nastanili v nji.

Mudi se, mudi!

Tine:

Hej, prijatelj, v šolo
se mudi,
a do šole dolga
pot drži.
In da krajša bo mi
dolga pot,
na saneh bom zdrčal
brž od tod.

Paule:

Ako pot je dolga,
nič ne de,
mlade so in urne
mi nogé.
Najsi zdaj me reže
v nos, v bradó,
v šoli pa obema
bo gorkó.

Modest.

